[2024] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 896 : 2024 ਆਈ.ਐਨ,ਐਸ.ਸੀ 457

ਅਲੀਫੀਆ ਹੁਸੈਨਭਾਈ ਕੇਸ਼ਰੀਆ

ਬਨਾਮ

ਸਿੱਦੀਕ ਇਸਮਾਈਲ ਸਿੰਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰ।

27 ਮਈ 2024

[ਜੇ.ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਧਾਰਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ, ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਜੋਂ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 – ਸ.173 – ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 – ਜਾਂ XXXIII ਅਤੇ ਜਾਂ. XLIV – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੂਲ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ – ਉਸਨੇ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 17.10.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ 2,41,745/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ - ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਅਤੇ ਮਿਸਕ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ - ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਅਵਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 2,41,745/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਇਸ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਸਹੀ:

ਆਯੋਜਿਤ : ਆਦੇਸ਼ XXXIII ਅਤੇ XLIV ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ - ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ - ਉਹ ਆਧਾਰ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਝੂਠਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ –

---

* ਲੇਖਕ

ਅਲੀਫੀਆ ਹੁਸੈਨਭਾਈ ਕੇਸ਼ਰੀਆ ਬਨਾਮ ਸਿੱਦੀਕ ਇਸਮਾਈਲ ਸਿੰਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਸਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਸੀ - ਨਾਲ ਹੀ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਆਦੇਸ਼ XLIV ਨਿਯਮ 3 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ - ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ -ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 3 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ - ਇਸ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ, ਇਕ, ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਯਕੀਨਨ ਗਰੀਬ ਸੀ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. (ਪਾਰਸ 11, 15, 17, 18)

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਰਸ਼ਨਾ ਦੇਵੀ [1979] 3 ਐਸਸੀਆਰ 184 : **(1979) 2** ਐਸਸੀਸੀ **236;** ਮਥਾਈ ਐਮ ਪਾਈਕੇਡੇ ਬਨਾਮ ਸੀਕੇ ਐਂਟਨੀ [2011] 7 ਐਸਸੀਆਰ 230: (2011) 13 ਐਸਸੀਸੀ 174; ਆਰ.ਵੀ. ਦੇਵ ਬਨਾਮ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਕੇਰਲ ਸਰਕਾਰ [2007] 6 SCR 886: **(2007) 5 SCC 698**; ਯੂਨੀਅਨ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਖਾਦਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਓ.ਆਰ. [2001] 3 ਐਸਸੀਆਰ 580: **(2001) 5 ਐਸਸੀਸੀ 22** - ਭਰੋਸੇ.

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988; ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪੁਰਸਕਾਰ; ਅਸਲ ਰਸੀਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਦਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ; ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ; ਆਰਡਰ XLIV ਨਿਯਮ 3 (1) ਅਤੇ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 (2)

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੇ ਐਮਸੀਏ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 07.08.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2024 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6682,

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਦਿਤੀ ਅਨਿਲ ਦਾਨੀ, ਯਸ਼ਸ ਆਰ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਧੀ ਸਹਾਏ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਮਨੀਸ਼, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ|

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ ਜੇ.,

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

   ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਨੇ **ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਰਸ਼ਨਾ ਦੇਵੀ** 1 ਵਿੱਚ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ

2. ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਰਡਰ 33, ਸੀਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਛੋਟ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

3. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 'ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ' ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਦਰਜਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਧਾਰਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਜੋਂ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ?

4. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੱਥਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ:

   3.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ 2011 ਦੇ ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 255 ਵਿੱਚ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਸਹਾਇਕ) ਅਤੇ 10 ਵੀਂ (ਐਡਹਾਕ) ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਜੂਡ, ਜਾਮਨਗਰ] ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸੀ, 4 ਜੁਲਾਈ 2010 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਈਕ 'ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਨੇ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਦਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸਰਜਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

   3.2 ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ 3,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਮਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ, ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਸਥਾਈ ਹੋ ਗਈ|

1.[1979] 3 SCR 184 : (1979) 2 SCC 236)

2. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ'

ਅਪਾਹਜਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ. 18% ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3.3 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ, 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਲਾਗਤ (ਆਂ) ਤੱਕ 9% ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 2,41,745/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

4. ਇਸ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2611/2017 ਰਾਹੀਂ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 3/2018 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 7 ਅਗਸਤ, 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮਿਸਕ ਸਿਵਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:

"....3. ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 10,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ 9% ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 2,41,745/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

5. ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ ਉਚਿਤ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਕਤ ਉਪਾਅ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ. ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ 8 ਹਫਤਿਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਸੀਂ **ਮਥਾਈ ਐਮ. ਪਾਈਕੇਡੇ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਕੇ. ਐਂਟਨੀ**,3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

---

3 [2011] 7 SCR 230 : (2011) 13 SCC 174

"16. ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਾਰਪਸ ਜੂਰਿਸ ਸਿਕੰਡਮ (20 ਸੀਜੇਐਸ ਲਾਗਤ § 93) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"§ 93. ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ।—ਫਾਰਮਾ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗਰੀਬ ਹੈ ਜੇ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤੀ ਉਪਾਅ ਦੀ ਭਾਲ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ. ਪਰ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾਬਾਜ਼ ਗਰੀਬ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਲਾਭ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ਾ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਤਰਲ ਜਾਇਦਾਦ, ਬਲਕਿ ਪੈਸੇ ਦੇ ਵਿਕਲਪਕ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਫਾਰਮਾ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ (20 am Jur 2d ਲਾਗਤ § 100) ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"§ 100. ਫਾਰਮਾ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ; ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ।—ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਬੋਝ ਗਰੀਬ ਦਰਜੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਸਹਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਲਾਹ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਾਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਕ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਿਰ ਹੈ ਗ਼ਰੀਬ ਹਨ:

(1) ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਆਮਦਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਲਾਭ ◌ਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;

(2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਯੋਗ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ

(3) ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੋਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕੋ ਆਰਥਿਕ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ, ਜਾਂ ਹੋਰ, ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸਥਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਿੱਤੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ.

7. ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 19084 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਗਰੀਬ ਹੈ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ XXXIII ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਡਰ XLIV ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

8. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988.5 ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ।

9. ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਆਰਡਰ XLIV ਦਾ ਨਿਯਮ 1 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

(1) ਕੋਣ 3 [ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ] ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। - ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰ.ਵੀ. ਦੇਵ ਬਨਾਮ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਕੇਰਲ ਸਰਕਾਰ, 6 ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

---

4 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ.

5 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਮਵੀ ਐਕਟ' 6 [2007]

6 SCR 886 : (2007) 5 SCC 698

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

"8..... ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜੇ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕੀਮ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਿਰਫ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ XXXIII ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਯੂਨੀਅਨ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਖਾਦਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ:

(i) ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।

(ii) ਜੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦੀ ਗਣਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਉਕਤ ਰਕਮ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iii) ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅੱਗੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ –

"20... ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦੇ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗਰੀਬ ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ।

11. ਆਰਡਰ XXXIII ਅਤੇ XLIV ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ।

---

7 [2001] 3 SCR 580 : (2001) 5 SCC 22

12. ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ 2.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਾਂ।

13. ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਰਸ਼ਨਾ ਦੇਵੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ-

"5..... ਸਾਡਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੈਪੇਲੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਕਾਨੂੰਨ ਸੁਧਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਧੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਉਪਾਅ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ - ਸਭ ਤੋਂ 'ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ' ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। [ਐਮ ਕੈਪੇਲੇਟੀ, ਰਾਬੇਲਸ, (1976) 669 ਤੇ 672]

ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ-ਫੀਸ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖੁਦ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 39-ਏ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਧਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਰਾਹੀਂ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

14. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਲੈਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

15. ਉਹ ਆਧਾਰ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਇਨਾਮ ਰਾਹੀਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਝੂਠਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਸਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਸੀ।

16. ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਆਦੇਸ਼ XXXIII ਅਤੇ XLIV ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਦਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17. ਆਰਡਰ XLIV ਨਿਯਮ 3(2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

(3) ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ।-(1).....

2) ਜਿੱਥੇ ਨਿਯਮ 11 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬਿਨੈਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਿਯਮ 3 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਇੱਕ ਗ਼ਰੀਬ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਵਕੀਲ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

18. ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ, ਇਕ, ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹ ਯਕੀਨਨ ਗਰੀਬ ਸੀ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

19. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲਰ ਫਸਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2611/2017 ਵਿੱਚ ਮਿਸਕ ਸਿਵਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 3/2018 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ 7 ਅਗਸਤ, 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ XLIV ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ, ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

20. ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 17 ਅਕਤੂਬਰ, 2016 ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਮਿਸਕ ਸਿਵਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, 7 ਅਗਸਤ, 2018 ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਅਸੀਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

†ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੈੱਡਨੋਟਸ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਬੇਦਾਅਵਾ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016